

4. Енциклопедія освіти / [гол. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с. – (Акад. пед. наук України).
5. Кемпбелл Росс Как на самом деле любить детей / Р.Кемпбелл. –М. : Знание, 1992. – 188с.
6. Коджаспирова Г.М. Педагогика:учебник / Г.М.Коджаспирова. – М. : КНОРУС, 2010. – 744 с. : С. 162-201; С.504-515.
7. Корнетов Г. Б. Общая педагогика : [учеб. пособие] / Г. Б. Корнетов. – М. : Изд-во УРАО, 2003. – 192 с. С. 83-184.
8. Кремень В. Г. Філософія: мислителі, ідеї, концепції : [підруч.] / В.Г.Кремень, В.В.Ільїн. – К. : Книга, 2005. – 528 с.
9. Подласий И.П. Педагогика : Новый курс : Учебник для студ. пед. вузов: В 2 кн. – М. : ВЛАДОС, 2000. – Кн. 1 : Общие основы. Процесс обучения. – 576 с. : С.71 - 93. С.161-178
10. Федій О.А. Естетотерапія /О.А.Федій.– К., 2012.–304с.
11. Фіцула М.М. Педагогіка: нав. посібн. для студ. вищ. пед. закладів освіти./ М.М.Фіцула. – К. : Академія, 2002. – 528 с. : С. 28-30.
12. Ягупов В.В. Педагогіка : навч. посібник /В.В.Ягупова. – К. : Либідь, 2002. – 560с. : С.67-77.

Шпак В.П.,

*доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової освіти
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Початок нового тисячоліття супроводжують реформаційні зміни в багатьох сферах соціального, політичного й економічного життя українського суспільства. На наш погляд, найбільш значних змін зазнає вітчизняна освітня система, зокрема, така її ланка, як початкова освіта. Другий рік поспіль фахівці

й методисти з початкової освіти працюють над упровадженням Державного стандарту початкової освіти в умовах Нової української школи та інших проєктів, зокрема, «Інтелект України», «На крилах успіху». Проте, захоплюючись пошуком переваг НУШ-1 і НУШ-2 порівняно з неактуальними нині традиціями початкового навчання, подекуди ігноруються постулати класичної педагогіки, напрацювання практиків попередніх часів, де можемо знайти відповіді на запитання, що й до нині постають перед нашими сучасниками.

Хочеться в цьому контексті нагадати відомий вислів найбільшого гуманіста збіглого століття, провідника ідей навчання шестирічних першокласників у повоєнні роки В.О. Сухомлинського, який стверджував, що «якщо педагогіка – це майстерня, то психологія – це інструменти в цій майстерні». У такий спосіб ми отримуємо цінну пораду щодо необхідності врахування рекомендацій провідних психологів і сучасних фахівців, що стануть у нагоді кожному вчителю початкової школи при організації освітнього процесу. У той самий час, розробники методичних рекомендацій зазначають: «Державний стандарт початкової загальної освіти передбачає організацію освітнього процесу із застосуванням діяльнісного підходу на інтегровано-предметній основі з переважанням ігрових методів у першому циклі (1-2 класи) та інтегровано-предметній основі у другому циклі (3-4 класи)» [2, с. 24]. Фактично, перший цикл початкової освіти офіційно визначається як адаптаційно-ігровий, а його тривалість поширюється на перші два роки навчання. У цьому контексті виникає запитання щодо ролі провідної діяльності в розвитку особистості молодшого школяра, якою має бути «навчальна», але жодного разу не «ігрова», що визначає розвиток особистості в дошкільному віці.

Як можна зрозуміти той факт, що методисти акцентують увагу на особливостях пізнавальних психічних процесів та емоційно-вольової сфери молодших школярів, цитують Ш.О. Амонашвілі, зокрема, думку вченого про те, що «діти прагнуть до шкільного життя зовсім не для того, щоб продовжити

там свої ігри, а для того, щоб утвердитися у своєму дорослішанні» [2, с. 43]. При цьому жодного разу не згадують про значення у процесі пізнання провідної діяльності?

Не випадково автор навчального посібника з вікової і педагогічної психології В.М. Поліщук наголошує на тому, що «динаміка провідної діяльності» поступово трансформується від «рольової гри з елементами навчання – до навчальної з елементами ігрової». При цьому «спосіб регуляції навчальної діяльності: пізнавальна потреба. Якщо навчальна діяльність не буде провідною, то вона не виконає свого соціального призначення» [4]. Ми також погоджуємося з твердженням автора про те, що «пік інтересу до шкільного навчання припадає на 5-6-й рік життя, після чого настає тривалий спад, який потенційно може тривати впродовж усього періоду навчання в 1-4 класах» [там само].

У контексті сказаного виникає риторичне запитання: чи не надто заграємося ми з учнями 1-2-х класів? Невже саме гра відіграє провідну роль у стимулюванні пізнавального інтересу молодших школярів? Адже діапазон методичного інструментарію доволі широкий, а група методів стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності, окрім дидактичної гри, включає такі не менш важливі «інструменти дотику до особистості», як навчальна дискусія, створення ситуації успіху, формування почуття обов'язку і відповідальності, заохочення, засудження та багато інших. Одних лише «ситуацій успіху» автор книги «Ситуація успіху: як її створити» А.С. Белкін пропонує понад два десятка.

Тож, як висновок, пропонуємо замислитися над рекомендаціями класиків психологічної науки (Л.С. Виготський, В.О. Давидов, Д.Б. Ельконін, О.М. Леонт'єв), якими достатньо обґрунтована роль навчальної діяльності (згідно з тезаурусом оновленого Закону України «Про освіту» – «освітньої діяльності») як показника психологічного віку дитини, зокрема, молодшого школяра. І хоча її зміст і форма залежать від конкретно-історичних умов, за

яких відбувається розвиток дитини, чи не варто більш вдумливо ставитися до впровадження новацій в умовах реформаційних змін початкової ланки школи?

Список використаних джерел

1. Концепція «Нова українська школа». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
2. Нова українська школа : poradnik dla vchitelja / під заг. ред. Бібик Н. М. – Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
3. Поліщук В. М. Вікова і педагогічна психологія : навчальний посібник. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://pidruchniki.com/1584072037148/psihologiya/vikova_i_pedagogichna_psihologiy
4. Шпак В. П. Інтегрований підхід до вивчення молодшими школярами програмового матеріалу в контексті вимог Нової української школи / В. П. Шпак // Вісник Черкаського університету : Серія «Педагогічні науки». – Черкаси : ЦНТІ ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2018. – Вип. № 4. – С. 140–148.

Байдюк Н.В.,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри початкової освіти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

ГЕНДЕРНА ПРОБЛЕМАТИКА В КОНТЕКСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Метою реформування системи освіти є створення школи, що забезпечуватиме різнобічний розвиток, виховання і соціалізацію особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності [3, с.5] .

Серед ключових компетентностей випускника НУШ – соціальна та громадянська, що включають усі форми поведінки, потрібні для ефективною та